

Ergotherapie profileren in Oekraïne, een land met weinig materialen en middelen

Contact maken is overal hetzelfde

Tekst: Roby Veenstra

Dat de gezondheidszorg niet overal in de wereld even goed geregeld is, wist ik al. Maar om dit zelf te mogen ervaren, laat een diepe indruk achter. Ik bezocht de Oekraïne vier keer in het kader van een project voor kennisoverdracht. De Oekraïne is een land waar ergotherapie nog geen bekend beroep is. Ik wilde daar graag een stukje ergotherapie achterlaten, als meerwaarde voor de mensen in hun dagelijks leven. Dit deed ik samen met gemotiveerde professionals daar, die werken met kinderen met een verstandelijke beperking, een hele opgave in een land dat het financieel niet ruim heeft en waar altijd angst voor oorlog is.

Het voelde als een eer om mijn kennis over sensorische informatieverwerking te mogen delen in de Oekraïne.

Het project

SOFT Tulip is een netwerkorganisatie bestaande uit zeven Nederlandse zorginstellingen (Cordaan, Pameijer, Parnassia groep, Middin, Lelie Zorggroep, Amaris Zorggroep en Ipse de Bruggen). Zij biedt een breed scala aan specifiek ontwikkelde trainingen aan en programma's voor trainers, ze brengt professionals bijeen en wisselt methodes uit. Het project waar ik voor werk betreft kinderdienstencentra in Oezjhorod in Oekraïne. In deze centra biedt men dagbesteding aan voor kinderen en jongvolwassenen met een verstandelijke en een lichamelijke beperking. Deze locaties worden niet gesubsidieerd door de overheid en zijn vaak opgezet door ouders.

Het belangrijkste doel van deze projecten is kennisoverdracht. Kennis over goed bruikbare en praktisch toepasbare methoden, technieken en middelen, die geschikt zijn voor deze plek. Begeleiders, logopedisten en orthopedagogen komen naar de locatie waar wij (een ergotherapeute, logopediste, orthopedagoog en psychiater) een week lang scholing geven. Dit project in Oekraïne loopt al een aantal jaren. Er wordt door

de cursisten van tevoren aangegeven waar de behoefte ligt, bijvoorbeeld bij totale communicatie, omgaan met stress, het aanbieden van activiteiten of prikkelverwerking. Binnen mijn werkplek in Nederland, Cordaan Jeugd, heb ik expertise opgebouwd over sensorische informatieverwerking. Het voelde als een eer om deze kennis te mogen delen in de Oekraïne. Er gingen weken van voorbereiding aan vooraf voordat we met verschillende disciplines van de diverse organisaties in zowel oktober 2014, 2015, 2017 als april 2019 naar Oekraïne vertrokken.

Eerste indruk

Ik dacht voorbereid te zijn op wat ik ging zien en meemaken: ik had verhalen gehoord van collega's die al geweest zijn, ik zag beelden op tv, maar toen ik er daadwerkelijk stond brak mijn hart meerdere malen. Op de eerste locatie die ik bezocht in 2014 is geen warm water en verwarming (deze zijn tijdelijk afgesloten door Rusland). Kinderen liggen op de koude grond op een deken en er zijn nauwelijks stoelen of goede voorzieningen voor de spastische kinderen. Medicatie voor epilepsie

is niet meer te betalen en wordt dus niet meer verstrekt. Deze verhalen maakten veel indruk op mij en zijn moeilijk om los te laten. Kan mijn kennis deze kinderen en begeleiders op de één of andere manier helpen? Het is hard werken voor deze mensen met een minimum aan middelen. Mijn eerste gedachten voor hulp gaan naar het regelen van materialen zoals rolstoelen, dat moet vast lukken met mijn connecties in Nederland? Als ik dit diezelfde avond bespreek met mijn collega's, blijkt dit idee misschien toch niet erg praktisch te zijn. Het roept bij hen veel vragen op zoals: wie gaat ze instellen? Wie gaat ze maken als ze kapot zijn? Hoe gaan we er zorg voor dragen dat de rolstoel op de juiste plaats van bestemming gaat komen als we deze opsturen vanuit Nederland? Materiaal blijkt dus niet alles, kennis des te waardevoller.

Op welke manier draag je ergotherapie over?

Er blijkt veel behoefte te zijn aan kennis over spelmateriaal voor de kinderen. Terwijl er twintig cursisten om mij heen zitten, ga ik aan de slag met een kind om te laten zien wat ik doe. Contact maken met de kinderen, ook al verstaan ze je niet, is overal op de hele wereld eigenlijk hetzelfde. Vaak geeft de begeleiding een stuk speelgoed aan een kind, waarna de begeleider weer weg loopt. Op deze manier zal het kind niet zelf gaan onderzoeken wat de mogelijkheden zijn van het materiaal. Ik laat zien hoe we samen materialen kunnen ontdekken, waarbij ik inspeel op de reactie van het kind.

Naast deze dagelijkse sessies staan we ook uitgebreid stil bij de theorie van de sensorische informatieverwerking. We

doen veel ervaringsoefeningen voor de begeleiding, hierdoor kunnen zij het gedrag van de kinderen beter herkennen en plaatsen. Zo geef ik bijvoorbeeld de deelnemers een handje macaroni, dat ze in hun schoen moeten doen. De meeste deelnemers hebben er last van en kunnen zich dan direct voorstellen hoe ongemakkelijk het voor een kind moet zijn als hij dergelijke prikkels ervaart en dit ongemak of deze pijn vervolgens niet zelf kan aangeven.

Ook analyseren we samen videobeelden die we ter plekke hebben gemaakt, van mij aan het werk met een kind. Wat ziet men? Wat doe ik? Wat zou men nog anders kunnen doen? Dit brengt de theorie en praktijk goed samen en ook kan men het gedrag van de kinderen beter verklaren en het eigen handelen daarop aanpassen. Op de laatste dag geef ik een workshop 'zelf activiteiten maken'. Met simpele kleine materialen, bijvoorbeeld rijst, ballonnen, sponzen of scheerschuim, kun je sensorische activiteiten bedenken voor kinderen. Bijzonder om te zien hoe dankbaar ze zijn met de materialen die we hebben meegenomen uit Nederland.

Tijdens het rondlopen op de verschillende groepen blijkt er veel behoefte te zijn aan informatie over een goede zithouding van de kinderen en hoe je deze kunt realiseren, zowel in rolstoelen als in het meubilair dat ze tot hun beschikking

*In de afgelopen jaren heb ik kinderen zien opgroeien,
mensen zich zien ontwikkelen en open zien staan voor
hetgeen wij komen brengen.*

Alle jaren ben ik teruggekomen met aan de ene kant een positief gevoel over wat ik heb bereikt, en aan de andere kant het gevoel dat ik nog zoveel meer had willen en kunnen doen.

hebben. Het is soms behelpen met de voorzieningen die er zijn, maar het is zeker niet onmogelijk. Door steeds te laten zien hoe je met kleine aanpassingen al resultaat kan bereiken en de begeleiders dit ook te laten ervaren, merk ik dat ze meer inzicht krijgen.

Effect van de overgedragen kennis

Het bijzondere van vier jaar achter elkaar meedoen aan een project is dat ik het effect kon zien. Materialen die het jaar daarvoor zijn meegenomen of gemaakt, worden nog steeds gebruikt en begeleiders laten met trots zien waaraan ze gewerkt hebben met de kinderen. Ook krijg ik tijdens mijn vervolfbezoeken meer gerichte vragen op mijn vakgebied. Daarnaast is er in verschillende lokalen gekeken naar de indeling en het effect van de prikkels op de kinderen.

In de zomer van 2016 kwam één van de directrices van één van de locaties uit Oekraïne naar Nederland voor een

congres van SOFT Tulip, zij vertelde over de effecten van onze aanwezigheid op hun locaties. Er wordt nu meer multidisciplinair samengewerkt en er is een betere kwaliteit van leven voor het kind, de ouders en begeleiders. Door de opgedane kennis kijken de begeleiders op een andere manier naar de kinderen. Ze bieden meer activiteiten aan de kinderen aan. Ook wordt er steeds naar het gedrag gekeken vanuit prikkelverwerking.

Stappen

Alle jaren ben ik teruggekomen met aan de ene kant een positief gevoel over wat ik heb bereikt, en aan de andere kant het gevoel dat ik nog zoveel meer had willen en kunnen doen. Ik besef hierdoor dat we het goed hebben in Nederland en waardeer de kleine dingen in het leven meer. Luxe en mooie therapiematerialen zijn erg handig, maar door deze reizen naar Oekraïne besef ik dat je echt maar een minimum aan materialen nodig hebt.

Er zijn stappen gezet om het beroep van ergotherapeut te profileren in Oekraïne. Ergotherapeutische interventies en activiteiten hebben een grote meerwaarde voor kinderen in de hele wereld. De kracht van de ergotherapie ligt hier vooral in het kijken naar kleine gerichte oplossingen en het aanbieden van materialen die veel impact kunnen hebben op deze doelgroep. Door te kijken naar de prikkelverwerking en op maat gerichte activiteiten wordt de kwaliteit van leven van deze kinderen vergroot.

Daarnaast heeft de locatie ervoor gekozen om in 2019 een ergotherapeut in dienst te nemen. Mede door mijn aanwezig-

heid van de afgelopen jaren zien ze de meerwaarde en noodzaak in van het belang van een ergotherapeut. Ergotherapie is in Oekraïne een heel nieuw beroep en de eerste lichting heeft net zijn opleiding afgerond. Ik heb de ergotherapeut meegevoerd tijdens mijn bezoeken op de groepen en hem betrokken in mijn manier van kijken en denken, zeker op het gebied van zithouding in de verschillende stoelen. Hierdoor heb ik een kleine bijdrage kunnen leveren aan zijn ontwikkeling als ergotherapeut.

Het werk dat we in Oekraïne doen is mooi, intensief en blijft een bijzondere ervaring. In de afgelopen jaren heb ik kinderen zien opgroeien, mensen zich zien ontwikkelen en open zien staan voor hetgeen wij komen brengen. Er ontstaat steeds meer vertrouwen tussen alle betrokkenen. Dit zorgt ervoor dat er mooie discussies ontstaan en dat er door de cursisten steeds meer gerichte kritische vragen worden gesteld. In de toekomst is er nog veel meer te behalen en ik hoop dat ik nogmaals de kans krijg om het werk dat we daar doen voort te kunnen zetten.

Over de auteur

Roby Veenstra is werkzaam als ergotherapeute bij Cordaan Jeugd, waar ze al ruim 16 jaar werkt met kinderen met een verstandelijke beperking in de leeftijdsgroep van 2 tot 18. Ze is opgeleid tot SI-therapeut en nu bezig met de specialisatie tot kinderergotherapeut. Sinds zes jaar is Roby ook werkzaam in Kinderpraktijk Op Stap, waar ze werkt met alle soorten kinderen en hulpvragen.

Contact

Heeft u vragen of opmerkingen, dan kunt u contact opnemen met Roby Veenstra: rveenstra@cordaan.nl.

Handtherapie NIEUWS

• de Praktijk Opleiding Handtherapie

Voor de opleiding aan het ErasmusMC te Rotterdam die start in januari 2020 is nog plek!

• www.HandWeb.nl

Op onze [website](http://www.HandWeb.nl) vind je informatie over allerlei handtherapie-onderwerpen: opleiding, cursussen, onderzoek en vacatures.

Je kan je ook via de website (onder 'NIEUWS') aanmelden voor onze [nieuwsbrief](#).

• HandWeb-Facebook

Onze [Facebook-pagina](#) voor allerlei actuele wetenswaardigheden.